

(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 21/2569)

**กสม. สานต่อความร่วมมือ ดร. ขับเคลื่อนงานป้องกันการทรมาน
เพื่อยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และสถานีตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน
- แนะ กอ.รมน. ภาค 4 สน. กำชับเจ้าหน้าที่ติดกล้องบันทึกภาพอย่างเคร่งครัด
หลังปรากฏกรณีจับกุมผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคงโดยอ้างเหตุสุดวิสัยไม่บันทึกภาพ**

วันศุกร์ที่ 12 มิถุนายน 2569 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวัสส์นธ์ ภัยหลีกภัย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนายภาณุวัฒน์ ทองสุข รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 21/2569 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. สานต่อความร่วมมือ ดร. ขับเคลื่อนงานป้องกันการทรมาน เพื่อยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และสถานีตำรวจตามหลักสิทธิมนุษยชน

นายวัสส์นธ์ ภัยหลีกภัย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ดำเนินความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และพัฒนาสถานีตำรวจให้ดำเนินงานสอดคล้องกับหลักป้องกันการทรมานตามพระราชบัญญัติป้องกันการปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคลสูญหาย พ.ศ. 2565 อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) รวมทั้งอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ (ICPPED) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีต้องปฏิบัติ โดยที่ผ่านมา สำนักงาน กสม. ได้ประสานความร่วมมือกับ ดร. ในการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันสถานีตำรวจหลายแห่งในทุกภูมิภาค และได้ร่วมกันจัดทำ “แผนพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อป้องกันการทรมานและการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม พ.ศ. 2568 - 2570” เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางพัฒนาสถานีตำรวจให้สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชน

ล่าสุด เมื่อช่วงปลายเดือนพฤษภาคม 2569 กสม. ได้เข้าหารือกับพลตำรวจโท อนุชา รมยะนันท์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ในฐานะผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และคณะ ถึงแนวทางการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 ทั้งด้านการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของตำรวจในระดับพื้นที่ การจัดทำคู่มือหรือมาตรฐานกลางหรือแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนและการป้องกันการทรมานในสถานีตำรวจ ความร่วมมือด้านงานวิจัยร่วมกับโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพด้านสิทธิมนุษยชนและการป้องกันการทรมานสำหรับสถานีตำรวจนำร่องต้นแบบและเครือข่ายภาคประชาชน

และเมื่อช่วงต้นเดือนมิถุนายน 2569 กสม. ได้ประชุมหารือร่วมกับกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 โรงเรียนนายร้อยตำรวจ และลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน ณ สถานีตำรวจภูธรสามพราน และสถานีตำรวจภูธรนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นสถานีตำรวจนำร่อง โดยพบว่าสถานีตำรวจทั้งสองแห่ง

ได้พัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อม ระบบงาน และกระบวนการปฏิบัติงานในหลายด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการนำข้อเสนอแนะของ กสม. จากการตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันในครั้งก่อนมาปรับใช้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 7 ได้แสดงความพร้อมในการสนับสนุนและขับเคลื่อนงานร่วมกับสำนักงาน กสม. ทั้งในด้านการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน การป้องกันการทรมาน รวมถึงสนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติและหลักสูตรการสืบสวนสอบสวนที่เคารพสิทธิมนุษยชนและมีประสิทธิผล

ทั้งนี้ โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กสม. และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ซึ่งมุ่งพัฒนาองค์ความรู้และเครื่องมือสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนที่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อนำไปสู่การจัดทำแนวปฏิบัติในการสืบสวนสอบสวนอย่างเป็นมิตร ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการประยุกต์ใช้ PEACE Model ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยจะมีการนำแนวปฏิบัติดังกล่าวไปทดลองใช้และประเมินผลในสถานีตำรวจนำร่อง คือ สถานีตำรวจภูธรสามพราน และสถานีตำรวจภูธรนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบการสืบสวนสอบสวนที่เคารพสิทธิมนุษยชนด้วย

“กสม. มีแผนงานที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนความร่วมมือกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาสถานีตำรวจต้นแบบ องค์ความรู้ เครื่องมือ และแนวปฏิบัติด้านการสืบสวนสอบสวนที่เคารพสิทธิมนุษยชน โดยขอขอบคุนสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักป้องกันการทรมานที่จะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อทุกฝ่ายในการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม” นายวสันต์กล่าว

2. กสม. แนะนำ กอ.รมน. ภาค 4 สน. กำชับเจ้าหน้าที่ติดกล้องบันทึกภาพเหตุการณ์อย่างเคร่งครัด หลังปรากฏกรณีจับกุมผู้ต้องสงสัยคดีความมั่นคงโดยอ้างเหตุสุดวิสัยไม่บันทึกภาพ

นายภาณุวัฒน์ ทองสุข รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนสิงหาคม 2568 จากมูลนิธิผสานวัฒนธรรม และผู้ร้องรายหนึ่ง ระบุว่า ช่วงเช้ามืดของวันที่ 30 กรกฎาคม 2568 เจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ประมาณ 100 นาย พร้อมรถยนต์ประมาณ 30 คัน เข้าปิดล้อมตรวจค้นบ้านของผู้ร้องรายดังกล่าว ในตำบลบ้านน้ำบ่อ อำเภอบะนาระ จังหวัดปัตตานี เพื่อจับกุมผู้เสียหาย อายุ 27 ปี ซึ่งเป็นบุตรชายของผู้ร้อง โดยผู้เสียหายวิ่งหนีออกจากบ้านและเจ้าหน้าที่ติดตามจับกุมตัวได้ ภายหลังการจับกุม ผู้ร้องสังเกตเห็นว่า บุตรชายมีอาการบาดเจ็บหลายแห่ง ได้แก่ ตาขวามีเลือดคั่ง ปวดศีรษะ หัวเข่าสองข้างมีรอยถลอก เข่าข้างซ้ายเคล็ด แผ่นหลังมีรอยฟกช้ำ นิ้วมือทั้งสองข้างมีรอยขีดข่วน และนิ้วเท้ามีบาดแผลต้องเย็บ 5 เข็ม ต่อมาเจ้าหน้าที่นำตัวผู้เสียหายไปลงบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจภูธรปะนาระ และส่งตัวไปควบคุมเพื่อเข้าสู่กระบวนการซักถามที่ศูนย์ซักถาม หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารพรานที่ 43 ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี ทั้งนี้ ผู้ร้องสังเกตเห็นว่า

เจ้าหน้าที่บางส่วนมีการติดตั้งกล้องบันทึกภาพและเสียงบริเวณหมวก แต่ภายหลังพบว่าไม่มีภาพและเสียง บันทึกการจับกุมผู้เสียหาย โดยเห็นว่าเจ้าหน้าที่กระทำความผิดระหว่างการจับกุม จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทุกฝ่าย หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 รับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ของบุคคล และบัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำในลักษณะทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการ โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยี ศักดิ์ศรี (CAT) ที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันมิให้เกิดการทรมาน ในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจ โดยที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำ ให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 มาตรา 22 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียง อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ขณะจับจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ต้อง บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ นอกจากนี้ ระเบียบกองอำนาจการรักษความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ว่าด้วย วิธีปฏิบัติในการตรวจค้น และการกักตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยตามกฎหมายการศึก พ.ศ. 2457 ยังกำหนด วิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากลตามตราสารระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีพันธกรณี ต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น บทบัญญัติและหลักการดังกล่าวย่อมผูกพันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติต่อ ผู้ถูกควบคุมตัวโดยเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง กองอำนาจการรักษความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน.) ชี้แจงว่า เนื่องจากมีข้อมูลเรื่องพฤติกรรมของผู้เสียหายซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ความมั่นคง ในพื้นที่อำเภอปะนาเระและพื้นที่ใกล้เคียง ในวันเกิดเหตุหน่วยปฏิบัติการร่วมประจำจังหวัดปัตตานีจึงเข้าปิดล้อม เพื่อจับกุมและตรวจค้นบ้านของผู้เสียหาย ระหว่างการปิดล้อม ผู้เสียหายวิ่งหนีเข้าป่าหลังบ้าน กระทั่งเจ้าหน้าที่ กองร้อยทหารพรานที่ 4213 ซึ่งวางกำลังในพื้นที่ชั้นนอกจับกุมตัวได้ ภายหลังการจับกุม พบบาดแผลหลายแห่ง บนร่างกายผู้เสียหาย ทั้งสองฝ่ายให้ข้อมูลสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ว่าบาดแผลบริเวณเข่า แขน และนิ้วเท้า เกิดจากการหกล้มขณะวิ่งหนีในพื้นที่ป่ายามกลางคืน ส่วนบาดแผลบวมบริเวณรอบตาที่ปรากฏ ในผลการตรวจร่างกาย เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำอธิบายได้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ทั้งนี้ ผู้เสียหายยืนยันว่า ในขณะที่ถูกจับกุม เจ้าหน้าที่สอบถามชื่อโดยใช้เวลานาน ไม่มีการทำร้ายร่างกาย และระหว่างที่มีการปิดล้อม และตรวจค้นบ้านมีเจ้าหน้าที่บางส่วนบันทึกภาพและเสียง แต่ในขณะที่เจ้าหน้าที่กองร้อยทหารพรานจับกุม ผู้เสียหาย ไม่มีการบันทึกภาพและเสียงแต่อย่างใด ซึ่ง กอ.รมน.ภาค 4 สน. ชี้แจงว่าเนื่องจากเจ้าหน้าที่กองร้อย ทหารพรานมีหน้าที่เฉพาะในการวางกำลังป้องกันพื้นที่เท่านั้น และอ้างว่าเป็นเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถ บันทึกภาพและเสียงได้ ดังนั้น ในประเด็นการถูกกระทำความผิด กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่ปรากฏ ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเพียงพอที่แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกรังการทรมานผู้เสียหายในระหว่างการจับกุมตัว ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายความมั่นคงมีการกระทำอันเป็นการทรมานผู้เสียหาย

อย่างไรก็ตาม กสม. มีความเห็นเพิ่มเติมว่า มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานฯ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องบันทึกภาพและเสียงทันทีที่บุคคลถูกจำกัดเสรีภาพในทางข้อเท็จจริง โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีการจัดทำบันทึกจับกุมอย่างเป็นทางการก่อน การอ้างเหตุผลวิสัยต้องตีความโดยเคร่งครัด และการที่หน่วยงานไม่จัดเตรียมอุปกรณ์ให้ครอบคลุมเจ้าหน้าที่ทุกชุดถือเป็นความบกพร่องในการวางแผนการจัดการภายในของหน่วยงาน ซึ่งไม่อาจนำมาลดทอนมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัวได้

นอกจากนี้ เมื่อผู้ถูกควบคุมตัวได้รับบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่ย่อมมีภาระต้องอธิบายให้เห็นว่าบาดแผลเกิดขึ้นได้อย่างไร และการใช้กำลังเป็นไปตามหลักความจำเป็นและได้สัดส่วนหรือไม่ แต่การไม่มีภาพและเสียงประกอบกับบาดแผลบางส่วนที่ยังขาดคำอธิบาย ย่อมกระทบต่อความน่าเชื่อถือของคำกล่าวอ้างของเจ้าหน้าที่ การดำเนินการของผู้ถูกร้องจึงมีช่องว่างในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานฯ บัญญัติ อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของประชาชน จึงสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2569 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะ ไปยัง กอ.รมน. ภาค 4 สน. ให้กำกับและเน้นย้ำให้หน่วยปฏิบัติการทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมและควบคุมตัวบุคคล ปฏิบัติตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคนสูญหาย พ.ศ. 2565 และระเบียบกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ว่าด้วยวิธีปฏิบัติในการตรวจค้นและการกักตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยฯ อย่างเคร่งครัด โดยจัดให้มีอุปกรณ์บันทึกภาพและเสียงอย่างเพียงพอและครอบคลุมเจ้าหน้าที่ที่เข้าควบคุมตัวบุคคล และกำหนดหน้าที่บันทึกภาพและเสียงของเจ้าหน้าที่แต่ละชุดในแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนก่อนดำเนินการทุกครั้ง ทั้งนี้ เพื่อสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจับกุม คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกควบคุมตัว และเป็นหลักประกันให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

12 มิถุนายน 2569